

Korte beschouwing naar aanleiding van het onderzoek *Tafeltennis in Nederland. Onderzoek onder leden, oud-leden en de Nederlandse bevolking*, in opdracht van de Nederlandse Tafeltennisbond

Oktober 2017

(aanvullende verklaring Mulier Instituut n.a.v. overleg van 9 september 2017)

Inleiding

Door het Mulier instituut is op zaterdag 9 september voorafgaand aan de bestuursvergadering van de NTTB een toelichting gegeven op het rapport *Tafeltennis in Nederland. Onderzoek onder leden, oud-leden en de Nederlandse bevolking*. Bij die toelichting en naar aanleiding van de vragen van de bestuursleden van de NTTB zijn enkele vergelijkende en beschouwende opmerkingen gemaakt. Op verzoek van de NTTB worden deze beschouwingen hierbij op papier vastgelegd.

Ontwikkelingen in de racketsporten

Figuur 2.1 laat zien dat de ontwikkelingen in ledental van de NTTB in lijn zijn met de ontwikkelingen bij de andere racketsporten (tennis, squash, badminton). Ook in de meest recente cijfers van NOC*NSF springen de racketsporten er negatief uit als het om ledenaantallen gaat. Bij de tennisbond is verleden jaar de absolute daling het grootst (16.000) geweest, en bij de squashbond de relatieve daling (25%).

Er is geen 'hard bewijs' beschikbaar waarmee overtuigend wordt verklaard waarom de ledenaantallen bij de racketsporten onder druk staan, maar bepaalde zaken vallen op en worden als mogelijke verklaringen aangevoerd:

1) De racketsporten zijn groot geworden in de jaren zestig – tachtig, gedragen door de naoorlogse geboortegolf. Je kunt de racketsporten lang blijven beoefenen, en velen houden hun sport dan ook tientallen jaren vol. Maar nu beginnen de jaren toch te tellen voor de mensen die voor 1960 zijn geboren. 'Gezondheidsproblemen' zijn in elk geval bij tennis de belangrijkste reden om te stoppen met de sport, waarbij van belang is op te merken dat de meeste gezondheidsproblemen van 'algemene' aard zijn (hart- en vaatziekten, kanker, enz.) en slechts een beperkt deel sportspecifiek is. Zie ook 'Redenen afhaken competitie' (p17), leeftijdsgroep 66 jaar en ouder, en tabel 2.8, waar 'gezondheidsredenen' voor de 35-plussers de een na belangrijkste reden zijn om te stoppen met tafeltennis.

2) Bij een gelijkblijvend aandeel beoefenaren racketsporten in generaties van tien jaar (1950-1960; 1960-1970; enz.) wordt het aantal beoefenaren kleiner als de grote naoorlogse generaties 'vervangen' (moeten) gaan worden door de kleinere generaties vanaf de jaren tachtig.

3) Bij de jongste generaties zijn hockey en (meisjes)voetbal relatief populair. Zelfs rugby, vanouds een studenten/seniorensport, begint nu jeugd te trekken. Hockey en voetbal zijn steeds vroeger jeugd gaan aantrekken (nu vanaf vier/vijf jaar) en zijn steeds meer gemengd, zodat racketsporten zich daarop steeds minder onderscheiden. Verenigingsbestuurders (in elk geval in tennis) merken op dat hockey en voetbal veel aantrekkingskracht uitoefenen omdat het teamsporten zijn, en je je team niet in de steek laat bij de competitie, door een tenniswedstrijd voor te laten gaan op een hockeywedstrijd. Zie ook tabel 2.8, waar 'Andere sport leuker' hoog scoort bij de groep onder 35 jaar. Als er gekozen moet worden om redenen van tijd/agenda (en soms geld), vallen racketsporten bij deze groep vaak af als 'tweede' sport. Bij ouderen is dat veel minder, die hebben ooit de keus gemaakt voor tafeltennis en haken zoals gezegd eerder om gezondheidsredenen af.

4) Uitzonderingen daargelaten, geldt dat de kosten van een sport niet doorslaggevend zijn in het wel/niet beoefenen van die sport (zie ook tabel 2.8). Plezier in de activiteit, gezelligheid en gezondheid motiveren mensen om ergens aan deel te nemen – dit zijn de 'baten', en die moeten

opwegen tegen de 'kosten': tijd en geld. Daarbij is tijd voor de meeste mensen verreweg de belangrijkste kostenpost, waarbij 'tijd' kan betekenen 'agendaproblemen' (niet te combineren in agenda, andere (verplichte) activiteiten gaan voor) en 'betere alternatieven' (ik kan in die tijd ook iets anders doen, en dat bevalt me eigenlijk beter (= de baten van een andere activiteit zijn hoger dan die van tafeltennis). NTTB en tafeltennisverenigingen doen er daarom goed aan in te zetten op het verhogen van de baten van tafeltennis en het tackelen van agendaproblemen.

Het voorbeeld van kampioenen

Het hebben van kampioenen en het behalen van gouden medailles op WK's en OS heeft aantoonbaar **geen structurele** invloed op de aanwas van nieuwe leden. De uitzonderingen zijn (voor Nederland) 'nieuwe' sporten met opnamecapaciteit, zoals judo in de jaren zestig en darts na het opstaan van Raymond van Barneveld.

Minder duidelijk is het belang van kampioenen en medailles voor het behouden en stimuleren van degenen (i.h.b. de jeugd) die een bepaalde sport al beoefenen. Als dit effect er is, dan geldt vooral voor meiden dat er nu rolmodellen zijn in hockey en voetbal, maar ook in volleybal en handbal, die kunnen bijdragen aan het vasthouden van meiden in deze takken van sporten. Daarmee wordt het 2-0 voor de teamsporten.

Competitie

Competitiespelers zijn over het algemeen 'trouwer' dan leden die geen competitie spelen. Hierbij zijn enkele kanttekeningen te plaatsen:

1) Wat is de oorzaak – gevolg relatie? Gaan de mensen die verslingerd zijn aan tafeltennis competitie spelen, of houdt het competitie spelen je vast in tafeltennis? Als het laatste geldt (of beide, dat zou ook kunnen), dan is het zaak zoveel mogelijk mensen in enige vorm van competitie te krijgen.

2) Voor zover competitie spelen ervoor zorgt dat mensen blijven tafeltennissen, doordat de competitie structuur biedt (ritme, regelmaat, een lichte dwang om te spelen, ook als je een keer minder zin hebt), kan diezelfde structuur ook de reden zijn om af te haken (zie 'Redenen afhaken competitie', p17). Zeker wanneer men het druk heeft (leeftijdsgroep 15-50 jaar!, p17), activiteiten in de vrijetijd moet afstemmen op andere gezinsleden, veel alternatieve activiteiten heeft en/of flexibiliteit in de eigen agenda zoekt.

3) Uit tabel 2.6 blijkt dat 'gezelligheid, sociale contacten, teamgevoel' de belangrijkste reden is om deel te nemen aan de competitie. Sowieso zijn deze meer sociale redenen belangrijker dan competitie en prestatie bij de deelname aan tafeltennis (zie tabel 2.4). Het lijkt er al met al op dat het voor het vasthouden van mensen in de competitie, en daarmee in tafeltennis, het van belang is dat de competitie wordt ervaren als een in zichzelf plezierige activiteit, waar ruimte is voor gezelligheid en sociale contacten. En dat de belangrijkste belemmeringen om deel te nemen/redenen om af te haken, zijn gelegen in de tijd die de competitie kost en de daarmee gepaard gaande agendaproblemen.

Deze kanttekeningen in acht nemend ligt het voor de hand te gaan nadenken over 'lichte' en meer flexibele vormen van competitie. De paragraaf 'Groeperen van leden met dezelfde competitievoorkeuren' (p25-26) suggereert om na te denken over verschillende 'product-markt combinaties', oftewel een variëteit aan competitievormen, toegesneden op de verschillende voorkeuren onder tafeltennissers.

1) Er is een harde kern (de eerste groep) die zaken graag bij het oude laat. Grote kans dat dit (erg) betrokken leden zijn, die relatief veel vrijwilligerswerk doen en wier geluid goed hoorbaar is binnen de verenigingen en bond. Voor deze groep kan de bestaande competitie(-opzet) blijven bestaan, waarin ook delen van groepen 3 en 4 kunnen en willen participeren.

2) Voor groep 2 en een deel van groep 3 is het gewenst om een doordeweeks aanbod te hebben, met een overzichtelijke tijdduur (kortere wedstrijden, minder wedstrijden) en flexibiliteit bij de teamsamenstelling. Of dit mogelijk en haalbaar is zal afhangen van de dichtheid aan tegenstanders in een regio (reistijd!). Met andere woorden, of deze competitievorm kan worden aangeboden, en hoe (welke dag), is iets om regionaal/op districtsniveau te bepalen.

3) Voor een deel van groep 3 en groep 4 is het interessant om de lichte competitievariant zoals beschreven onder 2) ook aan te bieden in het weekeinde, naast de zwaardere variant genoemd bij 1). Ook hier geldt bij voorkeur de regionale insteek.

4) Verder blijft het zaak om voor de meer recreatief ingestelde spelers interne 'competities' aan te bieden, 'stedelijke' competities in grotere steden/gebieden met een hoge clubdichtheid, en toernooien. Bij toernooien is nog een variant denkbaar dat je punten kunt verzamelen door aan meerdere toernooien deel te nemen, waarmee je dan over een seizoen of jaar heen een competitie kunt winnen door goed te scoren in de toernooien.

Nieuwe instroom

Naast het behoud van de bestaande leden blijft het zaak na te denken hoe nieuwe leden te werven. Je kunt je voorstellen dat met het bestaande aanbod de nieuwe meer 'traditionele' tafeltennissers kunnen worden aangetrokken. Maar de uitdaging zit bij het aantrekken van nieuwe generaties (jeugd) en volwassenen en ouderen die wel lol hebben in tafeltennissen, maar dat (nog) niet bij een vereniging doen. Marktonderzoek zou kunnen verhelderen welk aanbod deze groepen zou kunnen verleiden om lid te worden van een tafeltennisvereniging.

Kijkend naar de uitkomsten van het voorliggend onderzoek ligt het voor de hand om voor bedoelde groepen te gaan experimenteren met 'recreatief' aanbod: direct veel spelen in een gezellige setting, oftewel, proberen de 'campingsfeer' door te trekken naar een doordeweekse avond of zaterdagmiddag. Degenen die echt gegrepen worden door de sport, kunnen vandaar doorstromen naar de meer competitievere vormen van tafeltennis, terwijl de recreanten vrij kunnen blijven spelen. In aanvulling op dat aanbod kan dan aan de techniek worden gewerkt in clinics of workshops.

'Lerend beleid'

Het zou alle betrokkenen duidelijk moeten zijn dat er 'iets' moet gebeuren om de bestaande tendensen om te buigen. Begrijpelijkwijs verschillen de meningen over wat dat 'iets' moet zijn. In zo'n situatie is het wenselijk om stapsgewijs te opereren en ruimte te creëren voor experimenten en uitproberen, naast wat er bestaat.

Voor de NTTB lijkt het raadzaam om enerzijds de bestaande weekeindcompetitie te laten voortbestaan, en anderzijds de districten/afdelingen uit te dagen voor hun regio te experimenteren met lichtere vormen van competitie, in het weekeinde en/of door de week. Daarbij is het goed dat de bond meekijkt, en leert wat werkt en wat niet werkt, en wat bepaalt dat iets wel of niet werkt. En verder dat de bond uitwisseling van ervaringen van de verschillende afdelingen faciliteert, stimuleert dat succesvolle aanpakken worden opgeschaald/toegepast in andere regio's, en 'waarschuwt' voor aanpakken die al herhaalde malen zijn uitgeprobeerd met weinig of geen succes.